

Eğitim Örgütlerinde
Kültürel Liderlik ve
Meslek Ahlakı

Dr. Bilal YILDIRIM

Dr. Bilal YILDIRIM

EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE KÜLTÜREL LİDERLİK VE MESLEK AHLAKI

ISBN 978-605-241-470-5
DOI 10.14527/9786052414705

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2018, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ekim 2018, Ankara

Yayın-Proje: Ayşe Açıkgöz
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kuşcuoğlu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sage Yayıncılık Reklam Matbacılık San Tic. Ltd.Şti.
Kazımkarabekir cad. No:97/24 İskitler - Ankara
0312 341 00 02

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 14721

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

Dr. Bilal YILDIRIM

1961 Hatay İli Hassa İlçesi Yuvalı Köyü doğumludur. İlköğrenimini köyünde tamamladı. Ortaokulu Aktepe ortaokulunda, Liseyi Kahramanmaraş Lisesinde okudu. 1983 yılında Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Hatay Eğitim Yüksek Okulundan mezun oldu. 1984' yılında Zonguldak İli Çaycuma İlçesinde Sınıf Öğretmeni olarak göreve başladı. 1989-1990 yıllarında Çaycuma İlçesi Halk Eğitimi Merkezinde Müdür Yardımcılığı görevinde bulundu. 1994 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği Programından mezun oldu. 1996 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalından Yüksek Lisans derecesi aldı. 1995 yılında aynı ilde bir lisede Rehber öğretmen olarak, 1996 yılında Batman ilinde İlköğretim Müfettişi olarak görev yaptı. 1996-2001 yılları arasında Fırat Üniversitesinde Araştırma Görevlisi olarak çalıştı. 2001 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Doktora derecesi aldı. 2001 yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümüne Öğretim üyesi olarak atandı. 2003-2006 yılları arasında Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcılığı görevini yürüttü. 2006-2008 yılları arasında Balıkesir Üniversitesi Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü görevini de yürütmüştür. 2008-2009 öğretim yılında Kosova Cumhuriyeti Priştine Üniversitesi Prizren Eğitim Fakültesinde misafir öğretim üyesi olarak görev yaptı. Halen İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.

ÖN SÖZ

Bilgi toplumu örgütlerinin vizyonu, insanı mutlu etmeye yöneliktir. Bu vizyona uygun paradigmlar geliştirilmekte, örgüt ve yönetim felsefesi yeniden şekillenmektedir. Araştırmalar da insan ögesi üzerinde odaklanmaktadır. Çünkü en değerli varlık insandır. Örgütler insanla anlam kazanır, insanla şekillenir ve insanla başarıyla ulaşabilir. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra yönetim biliminde insan kaynağının önemi daha iyi anlaşılmaya başlamış ve araştırmalar bu alanda yoğunluk kazanmıştır.

Örgüt yönetiminde iş görenlerin işlerinden beklentileri, ihtiyaç türleri, ihtiyaçların boyutları üzerinde durulmuş ve karşılama düzey ve biçimleri araştırmalara konu edilmiştir. Bununla birlikte özellikle 90'lı yıllarda örgütsel kültür, araştırmacı ve uygulayıcıların ilgisini daha fazla çekmeye başlamıştır. Toplumsal yaşam biçimi olarak tanımlanan kültürün örgütsel boyutu ve işlevleri üzerindeki çalışmaların yanında kültürel boyutun önemli bir bileşeni olan mesleki etik, örgütsel etik ve yönetsel etik gibi konular da dikkat çekmeye başlamıştır.

İletişim teknolojilerindeki hızlı değişim, hayata anlam vermede ve toplumsal ilişkilerde çok hızlı değişimlere sebep olmuştur ve bu durum daha da hızlanmaktadır. Bilgiye erişimin zaman mekândan bağımsız hale gelmesi özellikle "Z" kuşağı olarak adlandırılan 2000'li yıllarda doğmuş olan gençlerin anlama ve değerlendirme biçimlerini köklü değişime uğratmıştır. Basılı medyaya ilgi azalmakta, televizyon gibi görsel medyanın da gençler tarafından hızla terkedildiği gözlenmektedir. Genç kuşaklar arasında iletişimden etkileşime, alışkanlıklardan tercihlere, dinlenmeden beslenmeye her şey değişmektedir. Günlük hayatın hızı ve çeşitlenmesi, Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) olarak adlandırılan gıdalarla hızlı beslenme alışkanlıkları insanlarda obezite gibi bedensel rahatsızlıklara yol açmaktadır. GDO'lu gıdaların insan bedenine verdiği zarar gibi, özellikle internet ve benzeri erişim kanalları aracılığıyla çok kısa sürede, kaynağı pek bilinmeyen, çoğu zaman gerçeği yansıtmayan, bilgi yığınlarına erişim çok daha hızlı ve sınırsız hale gelmektedir. Ger-

çekleri yansıtmayan, en azından kuşkulu olan bilgilere de Genetiği Değiştirilmiş Bilgi denebilir. GDO'lu gıdalarla nasıl ki sağlıklı bir bünyeye sahip olmak pek mümkün değil ise GDB ile de sağlıklı iletişim ve bilim gerçekleştirilemez. Aynı şekilde sınır tanımayan iletişim ağıyla kültürler arası farklılıklar kalkmakta ve yerel, milli kültür kontrolsüz şekilde değişime uğramaktadır. Ana kodları değiştirilmiş ya da karıştırılmış olan kültür için de GDK kavramı kullanılabilir. Genetiği değiştirilmiş kültürle sağlıklı toplumsal yapının oluşturulması da pek mümkün görülmemektedir.

Toplumsal hafızanın sağlıklı oluşabilmesi sağlıklı eğitimle mümkün olabilir. Ailede başlayan eğitim çevrede ve özellikle okulda çok daha özenle düzenlenerek verilmelidir. Okullar sadece bilgi, beceri kazandıran kurumlar olmak yerine anlayış, hikmet ve marifetin yaşanılarak kazanıldığı kurumlar olmalıdır. Toplum ve ailenin en düzenli destekleyicisi olan okulların, toplumun özünü yansıtan değerlerin yaşandığı, desteklendiği ve geliştirildiği ortamlara dönüşebilmesi için özellikle okul yöneticiler, öğretmenler, veliler, diğer tüm paydaşlar ve bunlar aracılığıyla öğrenciler milli kültür ve milli ahlak anlayışıyla evrensel değerleri de harmanlayarak şekillenen eğitimle geleceğe sağlam temellerle yönelebilir.

Bu çalışmada eğitim kurumlarında kültürel liderlik ile meslek ahlakı ele alınmıştır. Köklü bir kültürel birikimi bulunan toplumumuzda, eğitim örgütlerinde çağdaş bilimsel gelişmeler ışığında kültürel değerlerle toplumsal bilincin oluşturulabileceğine inanılmaktadır.

Bu çalışmanın ilk baskısındaki muhtemel hata ve eksikliklerin düzeltilmesi için okuyuculardan öneri beklenmektedir.

Dr. Bilal YILDIRIM

Ekim, 2018

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....v

1. BÖLÜM: GİRİŞ.....1

2. BÖLÜM: ÖRGÜT KÜLTÜRÜ.....7

Örgüt Kültürünün Öğeleri16

Örgüt Kültürünün Oluşturulması.....22

Okul Kültürü.....25

Okul Kültürünün Geliştirilmesi30

Liderlik.....34

3. BÖLÜM: KÜLTÜREL LİDERLİK.....37

Kültürün Yönetilebilirliği37

Kavram ve Süreç Olarak Kültürel Liderlik.....39

Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerini.....46

Okulda Öğrenme Kültürünün Oluşturulması.....53

Entelektüel Sermayenin Yönetimi61

Değişim Kültürünün Oluşturulması.....64

Takım Bilincinin Oluşturulması.....66

İlke Merkezli Yaklaşım.....68

Çoklu Bakış Açısının Kurumsallaştırılması.....70

4. BÖLÜM: MESLEK AHLAKI	83
Ahlak Kavramı ve Ahlakın Temelleri	83
Eğitim ve Ahlak	86
Yönetim ve Ahlak	94
Örgütsel Etik	94
Etik Yönetim.....	100
Örgütlerde Etik Yönetim Rehberi	102
Etik Yönetimde Anahtar Rol ve Sorumluluklar	104
Örgütlerde Etik Yönetimin Yararları.....	105
Örgütte Temel Etik Değerler.....	107
Etik Yönetimde Temel Davranış Kalıpları.....	111
Örgütlerde Oluřabilecek Etik Problemlerin Çözümü	112
Etik Problemleri Çözme Yöntemleri.....	113
Etik Yönetimde Eğitim.....	115
Örgütsel Etiđin Kurumsallaştırılması	117
Meslek Ahlakı	118
Meslek Ahlakının İşlevleri ve Önemi	119
Meslek Ahlakı ve Yönetimsel Etkililik.....	132
Yönetim Etiđi İlkeleri.....	142
Ahlaki Liderlik.....	148
KAYNAKLAR	153

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Yirmi birinci yüzyılda ülkeler, kendi toplumlunun mutluluğunu artıracak refah düzeyini yakalamak, uyumlu toplumsal yapıyı oluşturmak ve sürdürmek için sürekli yeni arayışlara yönelmektedir. Bilginin çok kısa sürede katlandığı, baş döndüren hızla yayıldığı bilgi çağının insanını yönetmek ve yönlendirmek daha da güçleşmektedir. Yöneticilerin, klasik özellikleri ve yaklaşımları, yasal düzenlemeler insanları eskisi kadar etkilememektedir. Bunun yanında insanlar yapılması zorunlu olarak karşısına konan iş ve eylemlerden öte gereğine ve yararına inandığı iş ve eylemlere daha çok değer vermekte ve ona yönelmektedir.

İnsanı içtenlikle harekete geçirmenin en etkili yolu, yapacağı işi benimsemesini sağlamak ve monotonluktan kurtarmaktır. İşinden zevk alması, doyuma ulaşması, kendisini yenileme imkanı bulması, değerli olduğunu hissetmesi insanın işindeki istekliliğini ve dolayısıyla başarısını arttırabilir.

Toplumda bireyleri bir arada tutan, ortak davranışlara yönelten şüphesiz kültürel değerlerdir. Kültürel değerler toplum üyeleri arasında ne oranda benimsenmiş ise o toplumun birlik ve bütünlüğü ve başarısı o oranda yüksek olacaktır. Aynı zamanda toplumsal baskı unsuru da olan kültürel değerler, toplumsal yapının en geniş alanını oluşturan eğitim kurumlarında da mevcuttur.

Eğitim kurumlarının üretim alt sistemi olan okullarda görev yapan yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve diğer ilgililer, toplumun